

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.01.2010, sp. zn. 31 Cdo 4356/2008, ECLI:CZ:NS:2010:31.CDO.4356.2008.1

Číslo: 24/2011

Právní věta: Sjedná-li si leasingová společnost (pronajímatel) ve smlouvě s leasingovým nájemcem pro případ předčasného ukončení leasingové smlouvy z důvodů na straně nájemce právo na úhradu všech dlužných splátek, tedy i splátek splatných po odstoupení od smlouvy, není výkon tohoto práva v rozporu s poctivým obchodním stykem jen proto, že jde o splátky splatné po odstoupení od smlouvy (po odebrání vozidla leasingovému nájemci). Je-li právním důvodem pro plnění ve splátkách smlouva, vzniká věřiteli právo na plnění sjednaných splátek dnem vzniku (účinnosti) smlouvy, která toto právo na dílčí plnění zakládá (pokud jeho vznik neváže na další právní skutečnost - např. převzetí předmětu leasingu nájemcem), nikoli až dnem splatnosti jednotlivých splátek. Právním důvodem vzniku pohledávky, představující souhrn splátek splatných po dni účinnosti odstoupení od smlouvy, je ujednání stran smlouvy o majetkovém vyrovnání pro případ odstoupení od smlouvy, které není v rozporu s dispozitivním ustanovením § 351 obch. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.01.2010

Spisová značka: 31 Cdo 4356/2008

Číslo rozhodnutí: 24

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Leasing, Odstoupení od smlouvy, Splatnost pohledávky

Předpisy: § 351 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně, která se stala věřitelkou žalované v důsledku několikerého postoupení pohledávky, se domáhala žalobou po žalované zaplacení nároků z leasingové smlouvy, od níž pronajímatelka CL, s. r. o., odstoupila pro neplacení leasingových splátek ze strany žalované. Žalobkyně tvrdila, že dlužná částka 140 605 Kč sestává z částky 27 436 Kč za náklady spojené s odebráním, oceněním a prodejem předmětu leasingu, z částky 4909 Kč za zákonné pojištění, z částky 16 033 Kč za neuhrazené leasingové splátky do dne účinnosti odstoupení od leasingové smlouvy (doplatek deváté splátky ve výši 61 Kč a dlužná desátá, jedenáctá a dvanáctá splátka po 5324 Kč), z částky 92 227 Kč za zbývající leasingové splátky (třináctá až poslední) splatné ke dni účinnosti odstoupení od leasingové smlouvy, snížené o havarijní pojištění, a z částky 69 000 Kč, za niž byl předmět leasingu prodán.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 13. 9. 2007 zamítl žalobu v celém rozsahu a rozhodl o nákladech řízení.

K odvolání žalobkyně M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 3. 3. 2008 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se, s výjimkou právní kvalifikace uzavřené leasingové smlouvy, i s jeho právním posouzením věci. Podle shodného zjištění soudů obou stupňů byla dne 30. 12. 2002 uzavřena mezi právním předchůdcem žalobkyně (společností CL, s. r. o.) jako leasingovým pronajímatelem (dále též jen „pronajímatel“) a žalovanou jako leasingovým nájemcem (dále též jen „nájemce“) leasingová smlouva číslo 020063678, jejíž nedílnou součástí byly všeobecné smluvní podmínky (dále též jen „VSP“). Odvolací soud ji posoudil jako nepojmenovanou smlouvu podle § 269 odst. 2 obch. zák. a nikoliv jako smlouvu o nájmu dopravního prostředku či koupi najaté věci, jak dovodil soud prvního stupně. Na základě této smlouvy, v níž si strany dohodly použití obchodního zákoníku, byl žalované předán předmět leasingu (osobní automobil FORD EU Mondeo kombi 2,5 V6 Ghia) a žalovaná se zavázala řádně a včas hradit leasingové splátky. Podle článku 6.3.1. VSP je pronajímatel oprávněn od smlouvy odstoupit v případě jejího podstatného porušení leasingovým nájemcem, za které je mimo jiné považováno nedodržení povinnosti zakotvené v článku 4.2.1. (povinnost platit dohodnuté splátky řádně a včas). V článku 6.3.4. VSP si smluvní strany sjednaly, že nájemce je mimo jiné povinen, v případě odstoupení pronajímatele od smlouvy, zaplatit pronajímateli všechny splatné a neuhrazené peněžité závazky včetně jejich příslušenství, souhrnnou částku ve výši všech zbývajících měsíčních leasingových splátek poníženu o splátky pojištění do konce smlouvy (počínaje následujícím měsícem), náklady spojené s odebráním, přepravou, skladováním, oceněním, dalším prodejem (pronájmem). Podle zjištění soudu byla smlouva předčasně ukončena odstoupením pronajímatele z důvodu, že žalovaná nezaplatila řádně a včas desátou a jedenáctou leasingovou splátku. Žalovaná nezpochybňovala uzavření leasingové smlouvy, převzetí předmětu leasingu, předčasné ukončení leasingové smlouvy a ani nárok žalobkyně na náklady spojené s odebráním, oceněním a prodejem předmětu leasingu, zákonné pojištění a dlužné splátky do odstoupení od smlouvy; tyto pohledávky však byly podle jejího názoru uhrazeny z výtěžku prodeje předmětu leasingu. Spornou tak mezi nimi zůstala otázka tvrzeného a uplatněného nároku žalobkyně na zaplacení splátek po odstoupení od smlouvy, který podle názoru žalované není důvodný.

Odvolací soud nepřisvědčil názoru odvolatelky (žalobkyně), že smluvní strany pro případ odstoupení od smlouvy sjednaly v článku 6.3.4. VSP splatnost všech splátek ke dni odstoupení od smlouvy. Ztotožnil se tak se závěrem soudu prvního stupně, podle něhož nelze uvedené ujednání vykládat tak, že odstoupením od smlouvy se stávají splatnými i ty měsíční splátky, které dosud nevznikly, neboť splatným se může stát pouze takové právo, které vzniklo; jestliže právo na zaplacení splátky dosud nevzniklo, nelze takové právo učinit splatným. K námitce žalobkyně, že pro případ odstoupení od smlouvy strany sjednaly splatnost všech splátek, uvedl, že takový postup ustanovení § 351 odst. 1 obch. zák., na který žalobkyně odkazuje, neumožňuje. Odvolací soud dále (shodně se soudem prvního stupně) dovodil, že výkon práva žalobkyně na zaplacení leasingových splátek splatných po odstoupení od smlouvy nepožívá ve smyslu § 265 obch. zák. právní ochrany a nelze ho proto přiznat ani z titulu náhrady škody. Jako irelevantní pro právní posouzení věci posoudil námitku týkající se absence zápočtu prodejní ceny předmětu leasingu vůči nákladům na jeho odebrání, prodej, zákonné pojištění či splátkám splatným do dne účinnosti odstoupení od smlouvy.

Rozsudek odvolacího soudu v obou jeho výrocích napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Jako dovolací důvod, odkazujíc na § 241a odst. 2 o. s. ř., uvedla nesprávné právní posouzení věci a postižení řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dovolatelka brojí proti právnímu závěru odvolacího soudu, že jí nevznikl odstoupením od leasingové smlouvy nárok na úhradu do té doby nesplatných leasingových splátek. Vytýká mu, že k tomuto chybnému právnímu posouzení dospěl na základě nesprávného výkladu článku 6.3.4.VSP, v němž si

smluvní strany sjednaly splatnost zbývajících neuhrazených leasingových splátek v okamžiku odstoupení od leasingové smlouvy. Akcentuje, že právo žalobkyně na zaplacení, resp. placení všech leasingových splátek vzniklo již při uzavření smlouvy s tím, že se postupně stávalo splatným tak, jak nastávala měsíční splatnost jednotlivých splátek. Pro případ odstoupení od leasingové smlouvy z důvodu jejího podstatného porušení leasingovým nájemcem pak smluvní strany sjednaly splatnost všech do té doby neuhrazených splátek, což podle dovolatelky znamená, že v okamžiku odstoupení od smlouvy se stalo existující právo na zaplacení do té doby nesplatných splátek splatným. Podle dovolatelky je ujednání článku 6.3.4. VSP zcela konformní i s ustanovením § 351 odst. 1 obch. zák.

Dovolatelka rovněž oponuje odvolacímu soudu, dovodil-li, že ujednání, v jehož důsledku by se v případě odstoupení od smlouvy z důvodu jejího podstatného porušení ze strany nájemce staly splatnými i dosud nesplatné splátky, je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku. S tímto právním závěrem soudu se neztotožňuje a zdůrazňuje, že splatnost dosud nesplatných splátek nastává v důsledku podstatného porušení smluvní povinnosti leasingového nájemce splácet včas a řádně leasingové splátky. Dovolatelka také zdůvodňuje, že uvedené ujednání je sjednáváno jako přiměřená ochrana pronajímatele, který profinancoval koupi vozidla, jenž si vybral a užívá nájemce. Cenu vozidla splácí nájemce prostřednictvím leasingových splátek, které zahrnují i zisk pronajímatele. Jestliže by takové ujednání ve smlouvě nebylo, pronajímatel by při předčasném ukončení smlouvy z důvodů na straně nájemce přišel o zisk a takovou situaci by naopak bylo možné považovat za stav v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, jelikož neplacení leasingových splátek by nemělo pro nájemce žádný negativní důsledek.

Podle dovolatelky by ujednání o splatnosti do doby odstoupení nesplatných splátek mohlo být hodnoceno v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku tehdy, pokud by pronajímatel nesnížil své nároky o výtěžek z prodeje odebraného vozidla. Tak tomu však v posuzované věci nebylo, jelikož vozidlo bylo po jeho odebrání nájemci oceněno a prodáno za maximální možnou tržní cenu a pronajímatel o výtěžek z prodeje své nároky ponížil, přičemž nepožaduje po žalované smluvní pokuty ani jiné sankce.

Na podporu svého názoru o nároku na zaplacení zbývajících leasingových splátek splatných ke dni účinnosti odstoupení od smlouvy se dovolatelka dovolává, navzdory opačnému právnímu názoru odvolacího soudu, právních závěrů formulovaných v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [32 Odo 579/2004](#) a rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 Cmo 380/2005.

Dovolatelka dále odvolacímu soudu vytýká, že se nijak nevypořádal s její odvolací námitkou proti závěru soudu prvního stupně, že žalobkyně nemůže požadovat náklady na odebrání a prodej vozidla, zákonné pojištění a neuhrazené splátky do dne účinnosti odstoupení od smlouvy z důvodu jejich započtení proti výnosu z prodeje předmětu leasingu. Označil-li její námitku proti tomuto závěru soudu prvního stupně za irelevantní, oponuje mu a tvrdí, že k uvedenému zápočtu (ať již jednostranným právním úkonem či dohodou se žalovanou) nedošlo. Ohledně údajného započtení dovolatelka poukazuje i na ustanovení § 330 odst. 2 a 3 obch. zák.; pakliže žalovaná neurčila, který závazek (zda na náklady na odebrání a prodej, zákonné pojištění, neuhrazené splátky do dne účinnosti odstoupení od smlouvy či zbývající splátky splatné ke dni účinnosti odstoupení od smlouvy) bude plnit, dovolatelka konstatuje, že náklady na odebrání a prodej byly splatné jako poslední. Soudy obou stupňů proto pochybily, dovodily-li, že vše vyjma splátek splatných ke dni účinnosti odstoupení od smlouvy bylo již žalovanou uhrazeno, resp. započteno. S ohledem na tento nesprávný názor pak soudy podle dovolatelky ani neprovedly jí navržené důkazy, jimiž chtěla prokázat, jaké náklady na odebrání a prodej předmětu leasingu jí vznikly, a to včetně jejich výše.

Dovolatelka dále poukazuje na vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dle jejího názoru se jí dopustil soud prvního stupně nesplněním poučovací povinnosti podle § 118a odst. 2 a 3 o. s. ř., jestliže jí v souladu se zásadou předvídatelnosti rozhodnutí před vydáním

rozhodnutí neupozornil, že se s jejím právním posouzením věci neztotožňuje a že předmětné ujednání VSP nepožívá právní ochrany. Podle dovolatelky měl soud posoudit její nárok na úhradu zbývajících splátek splatných ke dni účinnosti odstoupení od smlouvy jako náhradu škody ve formě ušlého zisku, a to tím spíše, že na tuto možnou kvalifikaci soud prvního stupně při jednání výslovně upozornila. Odvolacímu soudu pak vytýká, že uvedený nesprávný postup soudu prvního stupně nenapravil a že se ztotožnil s jeho závěrem, že se žalobkyně nemůže předmětného nároku domáhat ani jako náhrady škody.

Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Tříčlenný senát č. 32, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení práva leasingového pronajímatele na úhradu splátek splatných po dni odstoupení pronajímatele od smlouvy, ke kterému došlo pro její podstatné porušení ze strany leasingového nájemce, k názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v rozhodnutích Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. [29 Cdo 1424/2000](#), a ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. [32 Odo 1089/2004](#). Proto rozhodl o postoupení věci podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Se zřetelem k době vydání rozsudku odvolacího soudu postupoval dovolací soud v řízení o dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. června 2009 (srov. čl. II, bod 12. přechodných ustanovení zákona č. 7/2009 Sb.).

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ve spojení s § 237 odst. 3 o. s. ř., neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé a dovolací soud spatřuje zásadní právní význam napadeného rozhodnutí v otázce posouzení smlouvou založeného práva leasingového pronajímatele na úhradu splátek splatných po dni účinnosti odstoupení leasingového pronajímatele od smlouvy, ke kterému došlo pro její podstatné porušení ze strany leasingového nájemce a dále v otázce odpočtu částky, kterou leasingový pronajímatel získá zpeněžením předmětu leasingu po předčasném ukončení leasingové smlouvy, jež odvolací soud řešil v rozporu s hmotným právem.

Nejvyšší soud přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu (srov. § 242 odst. 1 o. s. ř.), jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 3, větu první, o. s. ř.). Dovolací soud se proto zabýval správností právního posouzení věci zpochybňovaného dovolatelkou [dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.].

Právní posouzení věci je činnost soudu, spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) právní normy, jež vede k závěru, zda a komu soud právo či povinnost přizná či nikoliv.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Odvolací soud založil závěr o tom, že nárok žalobkyně na úhradu splátek splatných po dni účinnosti odstoupení pronajímatele od smlouvy není po právu, na třech důvodech:

- a) výkon takového práva je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, a proto podle ustanovení § 265 obch. zák. nepožívá právní ochrany;
- b) splátky splatné po dni účinnosti odstoupení pronajímatele od smlouvy se ani dle smluvního ujednání nemohly stát splatnými ke dni odstoupení od smlouvy, neboť právo na jejich zaplacení ještě nevzniklo;
- c) ujednání stran o tom, že v případě odstoupení od smlouvy se stávají splatnými všechny splátky, ustanovení § 351 odst. 1 obch. zák. neumožňuje.

Odvolací soud se v odůvodnění napadeného rozhodnutí ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o tom, že výkon práva žalobkyně na úhradu leasingových splátek splatných po dni účinnosti odstoupení pronajímatele od smlouvy je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, a proto podle § 265 obch. zák. nepožívá právní ochrany. Přitom odkazuje (stejně jako soud prvního stupně) na usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. [32 Odo 1089/2004](#), podle jehož odůvodnění „i když bylo v leasingové smlouvě dohodnuto, že žalobkyně má nárok na zaplacení všech splátek, tedy i po odstoupení od smlouvy, je toto ujednání ve smyslu § 265 obch. zák. v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku.“ Postupem doby se však judikatura soudů vyvíjela směrem opačným, tedy ve prospěch smlouvou založeného práva leasingového pronajímatele na úhradu všech sjednaných splátek v případě předčasného ukončení leasingové smlouvy z důvodu na straně leasingového nájemce (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2006, sp. zn. [32 Odo 579/2004](#) nebo rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 12. 2006, sp. zn. 2 Cmo 380/2005). I když odvolací soud některá z těchto rozhodnutí zmiňuje, argumentačně se jimi nezabývá.

Při řešení této otázky je třeba vyjít z účelu a smyslu finančního leasingu, vyplývajících z obsahu uzavřené leasingové smlouvy, přičemž je třeba mít na paměti, že obsah smlouvy o finančním leasingu se od smlouvy nájemní podstatně liší.

Právní podstata leasingu nemá v České republice speciální zakotvení v konkrétním právním ustanovení (ať občanského či obchodního zákoníku). Podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu je leasingová smlouva smlouvou nepojmenovanou (inominátní) podle § 269 odst. 2 obch. zák.; takto ostatně správně kvalifikoval v předmětné věci leasingovou smlouvu číslo 020063678 ze dne 30. 12. 2002 (na rozdíl od soudu prvního stupně) i odvolací soud.

V praxi se rozlišují především dva základní druhy leasingu - leasing finanční a leasing operativní. Zatímco operativní leasing obvykle nezakládá právo na následné odkoupení věci a jeho primární funkcí je funkce užívání, klíčovou funkcí finančního leasingu (o němž jde i v posuzovaném případě) je pořizovací funkce a jeho cílem je zpravidla konečný převod vlastnictví k předmětu leasingu.

Finanční leasing lze vymezit jako závazkový vztah, jehož podstatou je závazek poskytovatele leasingu (pronajímatele) předat příjemci leasingu (nájemci) na určitou dobu do užívání věc či jinou majetkovou hodnotu, kterou pronajímatel obvykle za tím účelem pořídí do svého vlastnictví na základě poptávky a podle výběru nájemce, a závazek nájemce uhradit náklady spojené s pořízením leasingu prostřednictvím leasingových splátek. Nájemce má obvykle právo na koupi předmětu leasingu do svého vlastnictví za cenu, která bývá označována jako zůstatková či zbytková, neboť vyjadřuje rozdíl mezi cenou předmětu leasingu, resp. náklady spojenými s pořízením předmětu leasingu, na počátku a celkovou výší té části leasingových splátek, kterými je pořizovací cena předmětu leasingu splácena. V této souvislosti se hovoří o pořizovací funkci finančního leasingu, která jej kvalitativně odlišuje od nájmu, u něhož je primární funkce užívání. Nájemce nese již od počátku leasingového vztahu rizika (nebezpečí škod) spojená s předmětem leasingu, jakož i náklady spojené s jeho užíváním (údržba, daně, pojištění). Leasing je označován za leasing finanční právě

proto, že se závazky pronajímatele omezují na finanční služby (pořízení věci, předání do užívání a její prodej na konci leasingového vztahu).

V případě finančního leasingu jde o účelové pořízení věci, práva či jiné majetkové hodnoty podle potřeb, výběru a určení nájemce s využitím cizích zdrojů – zdrojů poskytovatele předmětu leasingu. Smyslem tohoto specifického soukromoprávního institutu je tak zajistit za úplaty financování věci pro nájemce, který se k ní chová od okamžiku jejího předání jako k věci vlastní se všemi riziky na straně nájemce (nese rizika spojená s předmětem leasingu i náklady spojené s jeho provozem, údržbou a opravami), a nikoli s riziky na straně vlastníka, jak je tomu ve smlouvách o nájmu. Leasingový pronajímatel sice zůstává po celou dobu trvání leasingu vlastníkem předmětu leasingu, jeho práva a povinnosti související s vlastnictvím předmětu leasingu (s výjimkou práva věc zcizit nebo zatížit právem třetí osoby) však náleží nájemci. V rámci finančního leasingu je na nájemce přenášena odpovědnost za předmět leasingu i nebezpečí a rizika s ním spojená, čímž se finanční leasing typově odlišuje od běžného nájmu (a nelze jej tudíž ustanoveními o nájemní smlouvě poměřovat).

Leasingovým společností, byť jsou vlastníky předmětu leasingu, na rozdíl od nájemního vztahu nezáleží na tom, zda a do jaké míry leasingoví nájemci zhodnocují předmět leasingu. Rovněž tak nemají zájem na tom, aby se věc, jejíž jsou po dobu trvání leasingového vztahu vlastníkem, vrátila do jejich dispozice, nýbrž jejich cílem zpravidla je, aby po zaplacení všech leasingových splátek přešel předmět leasingu do vlastnictví leasingového nájemce. Je tomu tak proto, že leasingové společnosti pořizovaly předmět leasingu do svého vlastnictví nikoli s cílem vyvíjet podnikatelskou činnost jeho provozováním, nýbrž z důvodu uzavírané leasingové smlouvy v rámci poskytovaných finančních služeb. Do dispozice leasingové společnosti se předmět leasingu dostane zpět proto obvykle pouze tehdy, pokud leasingovou smlouvu nedodrží nájemce (typickým příkladem je neaplacení leasingových splátek). Vrácený předmět leasingu je však z hlediska podnikání leasingových společností nejenže prakticky bezcenný, nýbrž jim v takovém případě vznikají i další neplánované náklady (například s uskladněním nebo prodejem vrácené věci). Vrácení předmětu leasingu leasingové společnosti není tedy prospěchem vlastníka (jako je tomu u pronajímatele, který má zájem na vrácení své věci v řádném stavu zpět po skončení nájmu). Jestliže dojde k vrácení předmětu leasingu leasingovému pronajímateli z důvodu předčasného ukončení leasingové smlouvy pro okolnosti na straně nájemce, v důsledku čehož se nenaplní sjednaný účel leasingové smlouvy, nemění se tím nic na povinnosti nájemce uhradit leasingové společnosti dosud nezaplacený zůstatek pořizovací ceny předmětu leasingu, splátky splatné do ukončení smlouvy a dosud nezaplacené úroky. Vzhledem k tomu, že tyto „položky“ jsou zpravidla rozpuštěny ve zbývajících leasingových splátkách, požadují některé leasingové společnosti při takovém předčasném ukončení smlouvy i nadále zaplacení zbývajících dlužných leasingových splátek s tím, že učiní splatnými také splátky, které byly podle smlouvy splatné až později (po ukončení leasingové smlouvy). Z ekonomického hlediska jde přitom o stejnou částku – součet pořizovací ceny předmětu leasingu a úroku z pořizovací ceny, kterou zaplatila leasingová společnost za předmět leasingu, se rovná úhrnu všech leasingových splátek, neboť v leasingových splátkách jsou uvedené položky obsaženy. Z důvodů výše popsaných pak bývají leasingoví nájemci podle konkrétních ustanovení některých leasingových smluv povinni též hradit leasingové společnosti náklady spojené s vrácením předmětu leasingu s tím, že v případě uskutečněného prodeje předmětu leasingu se dluh leasingového nájemce sníží o výnos z tohoto prodeje (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 12. 2006, sp. zn. 2 Cmo 380/2005).

Sjedná-li si tedy leasingová společnost (pronajímatel) ve smlouvě s leasingovým nájemcem pro případ předčasného ukončení leasingové smlouvy z důvodů na straně nájemce právo na úhradu všech dlužných splátek, tedy i splátek splatných po odstoupení od smlouvy, není výkon tohoto práva v rozporu s poctivým obchodním stykem jen proto, že jde o splátky splatné po odstoupení od smlouvy (po odebrání vozidla leasingovému nájemci). Dospěl-li odvolací soud k závěru opačnému, pochybil při

výkladu a aplikaci ustanovení § 265 obch. zák. a dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl v této otázce naplněn.

Názor odvolacího soudu, že podle smluvního ujednání stran k okamžiku odstoupení leasingového pronajímatele od smlouvy se nemohly stát splatnými splátky s pozdější splatností, protože k tomuto okamžiku ještě právo na jejich zaplacení nevzniklo, je mylný v tom, že směšuje vznik práva na plnění ve splátkách a jejich splatnost (sjednanou dobu splnění splátek). Je-li právním důvodem pro plnění ve splátkách smlouva, vzniká věřiteli právo na plnění sjednaných splátek dnem vzniku (účinnosti) smlouvy, která toto právo na dílčí plnění zakládá (pokud jeho vznik neváže na další právní skutečnost – např. převzetí předmětu leasingu nájemcem), nikoli až dnem splatnosti jednotlivých splátek. Právo na plnění ve splátkách, včetně splátek splatných v době po odstoupení od smlouvy, tak vzniklo dříve, než došlo k odstoupení od smlouvy. Právní posouzení odvolacího soudu, že v době odstoupení leasingového pronajímatele od smlouvy jeho právo na plnění splátek splatných po této době ještě nevzniklo, a proto se ani podle smluvního ujednání stran (konkrétně článku 6.3.4. VSP) nemohlo stát splatným, není správné a dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn právem i v této otázce.

Rovněž závěr odvolacího soudu o tom, že sjednaly-li si strany pro případ odstoupení splatnost všech splátek, pak „takový postup ustanovení § 351 odst. 1 obch. zák., na který žalobkyně odkazuje, neumožňuje“, není správný.

Podle § 349 odst. 1, věty před středníkem, obch. zák. odstoupením od smlouvy smlouva zaniká, když v souladu s tímto zákonem projev vůle oprávněné strany odstoupit od smlouvy je doručen druhé straně.

Podle § 351 obch. zák. odstoupením od smlouvy zanikají všechna práva a povinnosti stran ze smlouvy. Odstoupení od smlouvy se však nedotýká nároku na náhradu škody vzniklé porušením smlouvy, ani smluvních ustanovení týkajících se volby práva nebo volby tohoto zákona podle § 262, řešení sporů mezi smluvními stranami a jiných ustanovení, která podle projevené vůle stran nebo vzhledem ke své povaze mají trvat i po ukončení smlouvy (odstavec 1). Strana, které bylo před odstoupením od smlouvy poskytnuto plnění druhou stranou, toto plnění vrátí, u peněžního závazku spolu s úroky ve výši sjednané ve smlouvě pro tento případ, jinak stanovené podle § 502. Vrací-li plnění strana, která odstoupila od smlouvy, má nárok na úhradu nákladů s tím spojených (odstavec 2).

Došlo-li k zániku smlouvy v důsledku odstoupení od smlouvy (§ 349 odst. 1 obch. zák.), odpadl tím právní důvod pro plnění ve sjednaných splátkách. Právním důvodem části žalobní pohledávky, představující souhrn splátek splatných po dni účinnosti odstoupení od smlouvy, je pak ujednání stran smlouvy o majetkovém vyrovnání pro případ odstoupení od smlouvy.

Odvolací soud pominul, že ve smyslu § 263 obch. zák. je ustanovení § 351 obch. zák. dispozitivní, od kterého se mohou strany ve smlouvě odchýlit a sjednat si pro případ odstoupení od smlouvy i další (jiná) práva a povinnosti, než která vyplývají z této dispozitivní právní úpravy. Tak lze pohlížet i na smluvní ujednání o právu leasingového pronajímatele na plnění všech leasingových splátek pro případ odstoupení od smlouvy a o jeho splatnosti. Konečně na charakter takových smluvních ujednání pamatuje i ustanovení § 351 odst. 1, věty druhé, obch. zák., podle něhož se odstoupení od smlouvy nedotýká těch ustanovení smlouvy, která podle projevené vůle stran nebo vzhledem ke své povaze mají trvat i po ukončení smlouvy. Lze uzavřít, že smluvní ujednání stran leasingové smlouvy o tom, že v případě odstoupení od smlouvy se stanou splatnými i splátky s pozdější splatností, není v rozporu s dispozitivním ustanovením § 351 obch. zák. a že i v této otázce byl dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci odvolacím soudem naplněn.

Při řešení druhé dovolatelkou formulované otázky, t. j. odpočtu částky, kterou leasingový

pronajímatel získal zpeněžením (prodejem) předmětu leasingu po (předčasném) zániku leasingové smlouvy, soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že „celý žalobcův nárok na zaplacení splátek po odstoupení od smlouvy považuje soud za nedůvodný a nezákonný, tudíž není možno na tento neexistující dluh započíst zmíněných 69 000 Kč. Pokud tedy žalovaná uznala za důvodné nároky žalobce na splátky splatné do odstoupení od smlouvy, náklady na pojištění a náklady na odebrání, ocenění a prodej předmětu leasingu, pak tyto nároky byly uspokojeny z výtěžku prodeje předmětu leasingu, jak to koneckonců žalobce sám zaúčtoval ve zmíněném protokolu a kartě partnera“. Odvolací soud se s tímto právním posouzením ztotožnil a dodal, že „s ohledem na právní závěr, s výhradou výše uvedené, pro který soud prvního stupně shledal nárok žalobkyně nedůvodný, a s nímž se odvolací soud ztotožnil, je pro právní posouzení věci irelevantní námitka týkající se absence zápočtu prodejní ceny předmětu leasingu vůči nákladům na jeho odebrání, prodej, zákonné pojištění či splátkám splatným do dne účinnosti odstoupení od smlouvy“.

Dovolatelka prostřednictvím dovolacího důvodu uplatněného podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. napadla právní posouzení této otázky s tím, že při řešení této otázky měly soudy postupovat podle § 330 obch. zák. upravujícího zápočet plnění v případě, že plnění poskytnuté dlužníkem nestačí na splnění všech jeho závazků vůči témuž věřiteli.

Především je třeba objasnit, že částka 69 000 Kč, kterou pronajímatel jako vlastník předmětu leasingu získal jeho zpeněžením (prodejem), není plněním, které by byl nájemce jako dlužník povinen poskytnout pronajímateli jako věřiteli. Tím, že pronajímatel obdrží od třetí osoby kupní cenu za prodaný předmět leasingu, nedochází ke splnění žádného dluhu ze strany nájemce a tím ani k nějakému „uspokojení“ nároků pronajímatele vůči nájemci. Potud je nesprávný závěr soudů o tom, že uvedené nároky pronajímatele byly uspokojeny z výtěžku prodeje předmětu leasingu a z téhož důvodu je i mylná představa dovolatelky o možnosti zápočtu plnění podle § 330 obch. zák.

Další zásadní pochybení odvolacího soudu spočívá v tom, že (stejně jako soud prvního stupně) při řešení této otázky úplně pominul smluvní ujednání v článku 6.3.4. písm. e) VSP, citované v rozsudku soudu prvního stupně a upravující otázku odpočtu částky získané zpeněžením předmětu leasingu tak, že v případě odstoupení od smlouvy z důvodu podstatného porušení smlouvy leasingovým nájemcem má leasingový pronajímatel právo po leasingovém nájemci požadovat i ušlý zisk, za nějž je považován rozdíl mezi cenou předmětu leasingu podle článku 4.1.1. a částkou získanou zpeněžením předmětu leasingu. Není žádného důvodu, aby v otázce odpočtu této částky soud postupoval jiným než stranami sjednaným způsobem. Dovolací soud uzavřel, že dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci uplatněný dovolatelkou byl i v otázce odpočtu částky získané zpeněžením předmětu leasingu opodstatněný, i když se nemohl ztotožnit s řešením této otázky tak, jak je předložila dovolatelka.

Tvrzenou vadou řízení, kterou dovolatelka spatřovala v nepředvídatelnosti rozhodnutí, již se měl dopustit soud prvního stupně tím, že neposuzoval uplatněný nárok z titulu náhrady škody, ač ho na tuto možnou právní kvalifikaci upozornila, a když v rozporu s touto skutečností v odůvodnění rozhodnutí uvedl, že se takového posouzení žalobkyně nedovolávala, nebylo třeba se s ohledem na vyjádřený právní názor Nejvyššího soudu zabývat, přičemž vady uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečnosti) a ani jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. § 242 odst. 3, větu druhou, o. s. ř.), dovolací soud z obsahu písemnosti neshledal.

Lze tak uzavřít, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu v řešení obou právních otázek není správné a že dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn důvodně. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu v potvrzujícím výroku ve věci samé (a v souvisejících výrocích o nákladech řízení) zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.); jelikož důvody, pro které

bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i jej ve vyhovujícím výroku ve věci samé (a v souvisejícím výroku o nákladech řízení) a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).